

Kongl. Maj:ts

BEFALLNINGSHAFVANDES

i

Nyköpings Lån,

till

Kongl. Maj:t afgifne Fem-års Berättelse 1822.

U P S A L A ,
P a l m b l a d & C. 1 8 2 3!

INLEDNING TILL

Kongl. Maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1817/1821-1851/55.

Kungl. Maj:ts överståthållares i Stockholms stad och Kungl. Maj:ts befallningshavandes i Sveriges län till Kungl. Maj:t femårsberättelser. Vissa femårsperioder finns även tabellbilagor.

Berättelserna innehåller följande avdelningar:

- Länets allmänna beskaffenhet
- Innevånare
- Näringar
- Politisk författning
- Städer

Efterföljare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetad och utgivet av Statistiska centralbyrån. – Stockholm, 1863-1912. Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i Nyköpings Län, till Kongl. Maj:t afgifne Fem-års Berättelse 1822.

Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB).

Vid digitaliseringen har en innehållsförteckning skapats och lags till.

Kongl. Maj:ts

BEFALLNINGSHAFVANDES

i

Nyköpings Lån,

till

Kongl. Maj:t afgifne Fem-års Berättelse 1822.

U P S A L A ,

P a l m b l a d & C. 1 8 2 3!

INNEHÅLL

Underdånig berättelse

	Sid.
1:o Länets Allmänna Beskaffenhet.....	3.
Skogarne.....	3.
2:o Innevånarne.....	5.
Folkmängden.....	5.
Folket.....	5.
3:o Näringar.....	6.
Jordbruk.....	6.
Boskapsskötsel.....	8.
Skogar.....	9.
Bergsrörelse.....	9.
Fabriker, Bruk och öfriga Näringar utom Bergsrörelsen.....	11.
Binäringar.....	12.
Handel.....	13.
4:o Politisk Författning.....	13.
Kammarverk.....	13.
Statsbidrag.....	14.
Politie.....	16.
5:o Städer.....	17.
Nyköping.....	17.
Trosa.....	18.
Mariefred.....	19.
Strengnäs.....	19.
Eskilstuna.....	20.
Thorshälla.....	20.

Tabellbilaga

Tabell för Städerne

Tabell för Landet

1:0 Länets Allmänna Beskaffenhet.

Nyköpings Län, vestra delen af Södermanland, innehåller 11 Mil i längd, 8 Mil i bredd och i rymd $66\frac{1}{2}$ kvadrat Mil, samt gränsar i öster till Stockholms Län, i norr till Mälaren, i söder till Östersjön och Östergötland, och i vester till Nerike. Länets som består af 10 Hårader, neml. Jönåkers, Rönö, Hålebo, Oppunda, Willättinge, ÖsterRekarne, VesterRekarne, Åkers, Daga och Selebo, genomskäres af en mängd Vatten, nemligen sjöarne: Mälarn, Hjelmarn, Båtven, Långhalsen, Yngarn, Albosjön, Björksjön, Vilången, Björnlanda sjön, Borrsjön, Bysjön, Djulö- och Dufveholmsjöarna, Drefviken, Dunkersjön, Flodasjön, Frustunasjön, Fysingen, Hallbosjön, Höggsjön, Kålsnaren, Kleinvingen, Liksdammen, Lockvatnet, Lysjön, Magelungen, Manen, Näshultasjön, Näsnaren, Runviken, Sillen, Skogsjön, Skårsjön, Tisnarn, Wingåkersjön, Vinen, Visnarn, Ålången, Öljarne, Eknarn, Fleten, Frustunasjön, Kappstasjön, Kleinvingen och Ludgousjön, jemte en mängd smärre Skogssjöar till ett icke en gång känt antal, samt utom ett likaledes okänt antal mindre vattendrag, Strömmarne: Nyköpingsån, Bergshammarån, Björkviksån, Forssaström, Vadsbroån, Näshultaån, Eskilstuna- och Thorshälla ström, Jåders- och Tjula ån, Trosa ån, Bålingeån, Svårta eller Nors-ån, Bergaån, Helleforssån, Husby- eller Lundbyån, Skeppsta ån och Åkforssån, hvilka strömmar och åar, likasom alla de öfriga vattendragen utfalla dels i Hjelmarn och Mälarn och dels i Östersjön, nemligen i Hjelmarn och Mälarn de på den Norra och i Östersjön de på den södra sidan om den största af en mängd i Länets varande Landhöjder, hvilka styra vattnen tvärt emot hvarandras directioner. Denna största af Landshöjderna sträcker sig ifrån Nerike öfver Oppunda Hård samt vidare ån på ena ån på andra sidan, men alltid utmed gränsen emellan ÖsterRekarne och Willättinge samt Åkers och Daga Hårader fram emot Öknebo Hård i Stockholms Län.

Skogarne, egentligast vid Länets gränser, såsom i trakten af Östersjön, Östergötland, öfver den så kallade Kålmården, öfver Jönåkers och Oppunda

Häradet samt intill skillnaden emellan Daga Härad och derintill stötande trakt af Stockholms Län, men äfven inne uti Länets, hafva åtminstone hitintills icke ansetts gifva något inflytande åt klimat och cultivation, och komma förmodligen icke att hådanefter göra det, då de i senare tider dels genom stormar och skogseldar och dels genom hoglöshet för deras användande med beräkning af framtida bestånd, betydelsen afstagit, hvaribland i synnerhet som orsak må nämnas en ofantelig årgång af störr till Gårdesgårdar och särdeles den ännu ifrån äldre tider fortfarande vanan att begagna trindstör, i stället för klyfstör, hvarigenom till hvarje störr ett tråd medtages, äfvensom svedjande icke blott af sådan mark som till åker och ång i en framtid kan begagnas, utan äfven på höglanta, endast till skogsväxt tjenliga ställen, hvari likväl medelst Kongl. Förordningen d. 2 Mars 1819, någon ehuru otillräcklig inskränkning blifvit gjord; hvarföre ock de med få, knapt märkbara undantag, icke kunna anses gifva anledning till binäring, men aldrig till hufvudnäring beräknas; hvaremot vattendragen till äfventyrs torde vara på klimatet mera verkande, åtminstone förekommer att i trakten af Nyköpning, der de betydligaste vattendragen ifrån närbelägna större Insjöar sammanträffa med Östersjön, väderleken omkring 14 dagar efter sommarsolståndet antager mera ostadighet och förmedelst närbelägenheten till saltsjön uti allt hvad som utgör och gränsar intill Skårgården, såväl sådd som bergning inträffar senare än längre in i Länets.

Till jagt, betraktad såsom näring eller bidrag, dertill gifves här i Länets hvarken hog eller tillfälle, med undantag likväl af den del som utgör Skårgård, hvarest sjöfogelsjagten nyttjas och icke allenast gör tillgång till födoämne för Skårkarlarne, utan ock lämnar tillfälle till afsalu, och hvarvid bör icke onåmd lämnas skålfångsten, hvaraf en och annan drager mer eller mindre betydlig vinst.

Fiskeri-ätkandet deremot erbjuder sig nästan öfver hela Länets, dock allmänast till husbehof, men icke obetydligt såsom en verkelig näringsgren för dem som bebo Skårgården.

Jordmänen kan i allmänhet anses vara gifvande och bestå af stark lera, hvilken, sedan brädden utur den väl framskjutit, uthårdar långvarig torka, utan menlig inflytelse på afkastningen, men är deremot ganska hårdbrukad.

Att vattendragen, där de sammanträffa, anses hafva inflytande på klimatet är redan nämnt, och anledning förete sig äfven, att de mera stillastående

vattnen såsom i mossar och kärr äfven derpå verka, hålst vid om våren inträffande nattfroster man erfarit till mossar och kärr gränsande trakter hafva mera än andra ställen deraf lidit. Huruvida man riktigt beråknat orsaken hårtill, återstår nu för erfarenheten att ådagalägga, sedan aftappning utaf mossar på åtskillige ställen blifvit företagen, såsom vid Wik, Täckhammar, Wibyholm, Lundby, Södertuna, Sparreholm, Broby, Rinckesta, Rynningsberg, Ericslund, Hyndevad och flera andra ställen.

En ganska betydlig förmån af desse företag har redan visat sig derigenom, att betydliga sträckor jord ifrån att frambringa endast Pors, Ljung och till intet användbara buskar blifvit förvandlade till bördiga ångar.

2:o Innevånarne.

Folkmängden utgör 56,525 mantalsskrifne personer, nemligen 26,812 af Man och 29,713 af Qvinnokönet, samt från skatt befriade 20,882 Mån och 21,955 Qvinnor, eller tillhopa 99,362 personer, deraf 47,694 Mån och 51,668 Qvinnor.

Efter 1808 års krig, då genom uppsättande af Landtvärn och Vargeringsskarlar samt deras allidande, folkmängden betydiligen minskades, har den nästan varit i ett jemnt tilltagande. De två första derpå följande åren förökades Folkmängden betydligast; och då den alltjemt derefter tilltagit, ehuru de sju åren derefter voro mindre gynnande för Landtmannen samt de två näst derpå följande åren voro i det närmaste missväxtår, hvaremot ynniga skördar endast de två senast förflutne åren ågt rum, hänföres man på den tankan att mindre odlingar, ehuru ofelbart de bidraga till befolkningen, än tillfället till Stattjenster för Drångar och Pigor, hvarigenom en mängd giftermål befordras, förorsakat folkförökningen. Märkeligt är, att i de orter som närmare gränsa till Hufvudstaden, folkmängden snarare är i af- än tilltagande, hvartill orsaken igenfinnes i den hos Tjenstehjon af båda könen rådande böjelse att i Hufvudstaden söka tjenster.

Folket har i bildning jemnt tilltagit; olika i förhållande till ortens belägenhet till stad, så att om än den ärlighet och ståndaktighet, som fordom utmärkt Svenska Folket till någon del gifvit vika, under det upplysningen stigit,

Folket likväl genom tilltagande kunskap i Religion och stigande begär att känna Landets Författningar, förvärfvat ett allt mera riktigt begrepp om egna och andras rättigheter.

Ett i Lånet inrättadt Correctionshus har i betydlig mån verkat till sedlighetens återförande och förbättring af ett försåmradt lynne, hvartill såsom bevis bör anföras, att då de första åren efter dess fullkomnande år 1816, rummet ej medgaf intagande af alla, hvilkas intagande behofvet påkallat, rum för flere correctionshjon nu deremot allt jemt finnas lediga, hvaraf ock följdén blifvit att inrättningen kan tillåta frivillige arbetare, som sakna tillfälle till annan arbetsförtjenst, att der förtjena ett tarfligt uppehälle.

Konst- och Näringsflit har tilltagit. Om Landtmannen häri stannar vid åkerbruket och tillredande af den redskap han dertill behöfver, så kan ej mera af honom fordras, hålst hvart och ett annat yrke ofelbart vore förenadt med ett menligt inflytande på hans egenteliga Näring; hvaremot Städernas innevånare söka en berömvård förkofran i deras hvarjehanda yrken. Då nu Landtmannen väl sköter sin jord och mera än fordom sysselsätter sig med odlingar, sjelf tillreder den redskap hvarmed sådant sker, och iakttager sparsamhet, samt Qvinnorna visa en berömvård till i tillredning af kläder, utaf hvad Landtbruket frambragt, uppkommer häraf att, då hvarken Landet straffas med missväxt eller finner svårigheter för producternas afsättning, ehuru priserna derå lågt fallit, Lånets innevånare, om än de icke förkofra sig, åtminstone äro i stånd att med jemn bergning fullgöra deras bidrag till Staten, hvarvid likväl torde böra anmärkas, att Allmogens belågenhet är i allmänhet bättre än större delen mindre Possessionaters.

På Arbetare i Lånet har ej saknats tillgång, med mindre de sednare årens välgörande skördar vållat, att de som vanligen arbeta för dagspenning med bibehållande af lika hög dagspenning nu, som vid högre varuvården, håldre än att förkofra sig, i maklighet och stundom sysslolshet förtära en lätt förtjenad bärning, hvilket vid betraktande af nu låga spanmålspris lätt visar sig då under bar mark ett mans-dagsverke gäller 16 till 24 och vid timring 32 sk. a 1 R:d-banko samt ett kvinno-dagsverke 12 sk.

3:o Näringar.

Jordbruk. Allmogens fruktan eller rättare tröghet att afvika från inro-

tade vanor, har åndteligen börjat gifva vika för de efterdömen Possessionater håri lemnat, så att, ehuru det urgamla brukningssättet att hälften af åkerjorden besås medan andra hälften hvilat eller ligger i tråde, ännu är det allmännast rådande, och hvilket kan hända äfven förofsakas af brist på gödningsämnen, finner man likväl stundom tredingsråde, bestående deri att $\frac{2}{3}$ af jorden besås, och stundom vaxelbruk vara i tilltagande och hvarjemte potates-odlingen äfven på trådesgården de senare åren mycket tilltagit; hvaremot Allmogen, som likväl börjat på trådesjorden frambringa foderväxter, ännu visar hoglöshet för ångsförbättring.

Sådesslagen äro: Råg, Hvete, Korn, Årter, Hafra, Blandsåd, Vicker, Potates, Rofvor, Lin och obetydligt Hampa, ungefärligen till följande förhållande, neml. Råg till emellan $\frac{2}{3}$ delar och hälften af den jord som besås; Hvete $\frac{1}{2}$ del, Korn $\frac{1}{3}$ del samt på det öfriga de andra sådesslagen, dock att alltid Rofvor och stundom Potates frambringas af den jord som skulle ligga i tråde och Lin och Hafra säs på nyplöjor; Trädgårdsväxter erhållas endast i Städerna och vid Herrgårdarna, hvarifrån försäljning sker, tillräckliga för behofvet innom Länets; och Humlan odlas på några ställen till husbehof, men i Vestra Wingåkers Socken af Oppunda Härad till afsalu, till den mängd att den Humla, som från andra orter till Länets införes, utgör ett vida mindre quantum än den Wingåkersboerne till Bergslagsorterna och Stockholm vanligen föryttra. Sådesafkastningen är i medelmåttiga år mera än tillräcklig för Länets behof, i synnerhet nu, då genom Potatesodlingens tilltagande, en del deraf till bränvinsbränning användes till sådens besparing.

Såsom förbättrade åkerbruksredskap bör nämnas: Säningsmaskiner, dock endast användbara å större åkerfält, och hvarvid icke enligt den allmänna tankan besparing i utsäde vinnes, utan en efter flere försök uttrönt högre afkastning och framför allt den förmånen, att vid svår säningstid med inträffande torra, såden tidigare och jemnare uppkommer, hvaraf följer en jemnare växt och en öfver hela fältet på samma tid inträffande blomning, matning och mognad.

Länets utmärker sig för öfrigt genom åtskilliga der dels uppfundne, dels förbättrade redskap, såsom Stångjernsvälten, Kastmaskiner m. m. hvarigenom åkerbruket lättare beredes och arbetet bespares.

Tröskmaskinen, med förmåna blott användbar å större Egendomar, gör der stor besparing i tid och arbetskraft.

Bland de inrättningar, som medföra stor nytta i händelse af missväxt är och förtjena uppmärksamhet såsom hänvisning huru en Magazins-inrättning för Riket under en lika förvaltning skulle kunna medföra en lika allmän förmån, utan att vara förenad med stora kostnader och äfventyrliga företag åtföljande förluster, torde förtjena att nämnas de i Lånets flåsta Socknar inrättade Sockne-Magazin, der spannemål icke föryttras, utan i behofvets stund utlånas mot återbetalning i spannemål och en billig spannemåls-ränta, hvarigenom under tidens längd, Socknarnes första insättning blifvit mångfaldigt förökad och lemnat tillfällen till utdelningar eller användande till Socknebyggnader.

Boskapsskötsel. Denna gren af Landtmanna-rörelsen har ej vunnit någon särdeles förkofran. Ej betydlig hörtillgång, hålst ångarne af medelmåttig bördighet kunna anses gifva 2 till 10 lass emot hvarje besätt tunneland åker, ännu mindre tillgång på bete åro hårtill verkande i förening dermed att Allmogen ej gerna ombyter dess gamla race och håldre föder flere små än färre större kreatur; dock då Allmogen nu mera antagit hvad de vid Herregårdarne funnit, neml. ångsröjning och ångars upptagande samt igenläggande med gräsfrö, torde man kunna hoppas Boskapsskötselns drifvande till mera höjd; och för att underlätta ångsförbättringen såsom en af de mest verksamma förberedande åtgärder i detta fall, har Lånets Hushållningssällskap i flere år införskrifvit och hållit Landmannen tillhanda goda gräsfröslag till ej högre betalning än efter inköpspriset.

Genom tillfället att få Ston betäckta vid Strömsholms Stuteri och af de Hingstar som derifrån åro utlånade, äfvensom derigenom att åtskillige Possessionater införskrifvit, hästkreatur kan hästafveln visserligen anses vara förbättrad. Så förhåller det sig ock med får-afveln, nu sedan såkallade Merinos gumfar blifvit i Lånets utspridde; dock består får-racen ännu i allmänhet af Svensk samt något blandad Svensk och Tysk. utom vid Herregårdarne, der den till det nästa år Spansk.

Från Ladugårdarne försäljes ej i myckenhet hår i Lånets smör eller ost. Deremot afsätts både på Stockholm och andra orter ull, gödkalfvar, slagtkreatur och mjölkkor samt flåsk.

De i Lånets rådande kreatursslag åro Hästar, Boskapskreatur, Svin, Får och högst obetydligt Getter.

Skogar. Åtskilliga trakter af Lånet äro i fullkomlig saknad af Skog; dä-
deremot på andra åtminstone fordom deraf funnits öfverflöd och åfven nu är
tillräcklig tillgång, på några ställen enskiftad, men allmänast samfällt, utom
hvad som utgör Kronoparker, Hårad's Allmänningar och under recognition åt
Bergsrörelsen upplätne tracter deraf. — Skogarne, knappt lemnande tillfälle till
afsalu utom Lånet, kunna deremot anses tillräcklige för innevånarnes behof, hvil-
ket beklagligen ej kan anses i en framtid fortfara, så vida ingen förändring
sker i den Hushållning som med dem råder, deti att med undantag af de så
kallade Herregårdarne ej andra än trähus uppföras samt ingen annan hägnad än
med Gårdsel begagnas, och Allmogen dels af en snart erhållen, men i det hela
falskt beträknad vinst, låta förmå sig till svedjande, och dels i stället att ej upp-
föra flere Hus än som erfordras, och dem, likväl med skilnad emellan Mann-
och Ladugården, så vidt möjligt är i ett sammanhang, nu bygga sine Hus of-
ta flere än de borde behöfva, nästan hvart för sig; hvilket särdeles med de så
kallade Öfverlopps Husen, åfven inträffar på Boställen; hvarförutan kallsinnig-
het för de tider man ej öfverlefver motarbetar sparsamhet och omtanka vid
Skogarnes användande. — Olyckor inträffa visserligen såsom Skogseldar och
Stormar, de der stundom ödelägga betydliga fält; men håldre än att af vind-
bliden och det elden skadat men kvarlemnad, i fannat upphugga mera än det
ärliga behofvet, få träden åfven till betydligt hinder för Skogens återväxt,
qvarliga och förruttna, då den på rot stående Skogen till de påkommande be-
hofven användes.

Uti Öster Rekarne Hårad och Stenqvista Socken skall finnas någon till-
gång på brännrotf, hvilken likväl aldrig varit begagnad.

Bergsrörelse. — I Lånet finnas: 1 Koppars Grufva, 11 Jernmalms Gruf-
vor, nemligen 10 på Landet och en på Nyköpings Stads ågor, hvilken senare
väl årligen men föga bearbetas förmedelst tillgångens betydliga aftagande; 7 Mas-
ugnar, af hvilka nu endast tre varit i gång, men de öfriga hvilat i anseende
till den genom senast förflutne vinters oanvändbarhet inträffade brist på kohl;
18 Stångjerns Bruk, deraf ett i Nyköpings Stad, nu nyligen önlagd att drifvas
endast då Måssings Bruket står; 1 Stålugn, hvilken dock någon tid ej varit i
gång; 1 Måssings Bruk, som likväl för närvarande afstannat; 1 Koppars Hytta
och 7 Manufactur verk.

Någre Öde Grufvors upptagande eller nya Malm-anvisningar hafva icke

Nyköping.

ågt rum; Hvaremot en JeruMalm Grufva, der tillgången upphört, blifvit öde lemnad.

Malm-brytningen har lika med hvad för längre tider tillbaka ågt rum fortgått, snarare i till-ån aftagande, hvilket visar att locala anledningar för dess aftagande ännu icke blifvit förmärkte. — Deremot torde kan hända 1820 och 1822 årens blida vintrar, de der dels minskat koltillgången och dels försvårat Malmens transporterande hafva tillfälligt för brytningen förorsakat något hinder, hvilket dock upphörer så snart vintrarne häri blifva mera gynnande.

Masugnarne, ej obetydliga i senare tider utvidgade, ehuru under samma tid en blifvit nedlagd, sakna vid vanliga vintrar ej tillgång på kol, hållet utom de betydliga Skogs-tillgångar de inom Länets åga, en icke ringa tillförsel för åtskilliga af dem sker ifrån Östergöthland. Deras tilltagande befordras af rå ämnen inom Länets; dock hämtas en betydlig del deraf från Nora Bergslag, med särdeles lång transport; Hvaremot JeruMalmen från de Grufvor som gränssa till Östersjön afhämtas till Masugnar i Småland; Till hvilket förhållande någon annan orsak ej kan finnas än den att de Bruk som gränssa till Mälaren och i synnerhet Hjelmaren hafva lättare att erhålla sina ämnen från Nora trakten, än från de delar af Länets, emellan hvilka och Masugnarne sjötransporter ej kunna med fördel verkställas. — Hvarken bristande tillgång på Malm eller Skog hafva således verkat ofördelaktigt i detta fall. — Deremot har conjuncturen här lika som öfver hela Riket varit mindre gynnande; Hvaraf i förening med deraf följande bristande afsättning händer, att Stångjärns och Manufaktur-tillverkningarne minskats.

Måssings-Bruket, såsom ofvanberördt är, belägit i Nyköpings Stad, är förenadt med 2 Brännugnar, i Gallmej Qvarn, i Valtverk, i Skårverk och i Tråddrageri. — Detta Bruk, till hvars understöd Kongl. Maj:it och Kronan för längre tider tillbaka upplåtit dess i Strömmen belägne Mjölqvarn om 10 par Stenar, samt rättigheten att emot Skogsöres Afgift, på Björkviks Krono Allmänning kola årligen 500 Låster, har förr och till för ej fem år tillbaka utgjort en blomstrande rörelse, som gifvit sysselsättning och utkomst åt en mängd Arbetare, deribland till och med Barn af 8 års ålder ågt tillfälle att i stället försysslofäst kringstrykande, jemte det de vandes vid arbetsamhet, bereda sig om icke hela åtminstone ett betydligt bidrag till deras utkomst. — Sådant allt inträffade under det Bruket kunde påräkna en jemn, ej förmycket betungad afsättning af dess tillverkningar i synnerhet Måssingstråd på Frankrike; Men nu

sedan en i Frankrike stadgad öfverdrifven tull belastar dylik införsel, har Måssings-Brukets och Tråddrageriets verksamhet helt och hållit afstannat, utom det obetydliga som till Nålfabriken erfordras. — Kongl. Maj:t har ock i anseende härtill på Bruksägarens Ansökning i Näder beviljat Bruket 400 Skepp. Stång-jernssmide årligen, då Måssings-Bruket icke använder dess tillslagna kolfång.

Här i Lånet äro ej kända andra anstalter såsom vidtagne till Bergsdrörelsens uppkomst eller understöd, än dem, som varit en följd af Kongl. Förordningen den 4 Februarii 1811 rörande användandet af de till Bruken och Bergverken anslagne Recognitions-Skogar; Men i anledning af denna Nädiga Förordning hafva åtskilliga skogstrakter blifvit för Brukens behof till Skatte inköpte och Bruken i öfrigt erhållit en bestämd kännedom om den skogstillgång för dem vore att påräkna, hvarföre Bruksdrörelsen bör kunna inrättas till mera jemn varaktighet och aldrig erfara annan än tillfällig brist på kol.

Såsom förbättringar, i afseende på tillverkningarne och Bruksdrörelsen i öfrigt, bör anföras: af Uhrs uppfunne kolnings-methode, som nästan allmänt följes, samt de såkallade och nästan vid alla Bruk anlagde, Widholmske Blåsmachinerne, de nya Plåtugnarne och vid Spiksmidet, det under sjelfva Hamrarne ne aubragte Afhuggnings-Stådet.

På ett ställe i Lånet finnes en Cobolt Grufva och ett Cobolt-förädlingö verk, hvilket utan att hvarken sjelfva ämnet eller Skogstillgången upphört, och utan mindre fördelaktig conjunctur, utan snarare af tillfällig orsak för närvarande hvilat.

Fabriker, Bruk och öfriga Näringar utom Bergsdrörelsen. — Desse utgöra 2 Åtticks Fabriker, hvarst äfven tillverkas Såpa, Mineraliska syror, Blyhvitt och Färgor m. m.; 1 skedvattens Fabrik; 3 Pappers Bruk; 1 Krut Bruk; 13 Bomulls spinnerier; 4 Klådes Fabriker; 2 Tobaks Fabriker; 1 Knappnåls Fabrik; 1 Strump Fabrik; 1 Kard Fabrik; 2 Ljusstaks Fabriker; 2 Skepps-varf; Fyra Färgerier, 1 Jern-och Stål-Manufaktur-tillverkning, jemte 1 Gevärs Factori, med sine tillhörande sliphus; 157 Mjölqvarnar; 109 Sågar; 41 Tegelbruk; och 23 Skattlagde Fiskan.

Innom loppet af fem år hafva 2 Klådes Fabriker i anseende till Ägarens död blifvit nedlagde; Hwaremot 2 dylika, 1 Åtticks Fabrik, ett Färgeri och en klådesvalk tillkommit.

Vid dessa Näringar är följande att anmärka:

Skeppshvarfvet, beläget i Nyköping, drifves föga, hålst på längre tid ingen nybyggnad de; blifvit verkställd, utan företagen inskränka sig blott till reparationer, isynnerhet å stadens egna Farkoster, hvilket förhållande förmodligen härledes af det stillestånd, som råder i Handelsrörelsen i allmänhet samt i synnerhet här i Staden.

Enahanda förhållande äger rum med Metall- och KnappnålsFabrikerna, de der öfvergått ifrån den mest lifliga rörelse under en tid, då dess tillverkningar saapt mässingstråd utgjorde exportvara, till en aftynande sysselsättning för ett inskränkt antal arbetare.

De öfriga rörelserna deremot, hvaraf isynnerhet må nämnas Klådesfabrikerna, belägna i Nyköping samt Jern- och Stålmanufactur-inrättningen, belägen i Eskilstuna; mjölkvarnarne tillika med ett och annat Tegebruk drifvas med verksamhet och belöna rikeligen den kostnad och möda, som derå användas.

Utom det att vid hvarje rörelse erfordras flere arbetare, deraf tillfälle för Landmannen öppnas för afsättning af hans producter, hvilket åter då detta i synnerhet inträffar i Stad förskaffar afsättning af Handelsvaror, och således befrämjar en viss byteshandel, förtjenar i synnerhet Jern- och Stålmanufactur-inrättningen i samt Gevärsfactoriet vid Eskilstuna, bägge på Stadens bekostnad underhållne, att nämnas, såsom de der betydligen befordra afyttring af Ortens producter; och desse två Inrättningar kunde drifvas med större fördel, såvida de icke förmedelst aflägsenhet från Havn, måste landvägen transportera deras rudimaterier.

Samtelige ifrågavarande Näringar kunna på intet vis anses oförenliga med deras läge och naturtillgångar, då orten frambringar Jern, Koppar, Ull, Tebiak o. s. v.; och om än en eller annan rudimaterie skulle vara frammande jemnat likväl bearbetningen tillräckelig inkomst.

Bindningar. Bestå uti Fiskande, utom det som för vissa trakter utgör hufvudnäring, sjöfart, Saltpetertillverkning och Forors transporterande. För en och annan kunde väl nämnas Tjårubräkning, men den är på långt nära icke svarande emot ortens behof. — Linne- och Bomullsvåfnader ha nyligen anta-

gitt egenskapen af svarande emot ortens behof, och så stigit att de redan börja samt inom kort skola ännu mera utgöra en af ortens afsättningsvaror. — Männernas vinterslöjder bestå i den nödiga Åker- och Körredskapens samt deras enkla Husgeråds förfärdigande.

Lyckligtvis har bland andra förmoner, som igenom dess låge provinsens innevänare ågt tillfälle begagna, den tillfredsställande upträckt blifvit gjord, det den mångd Berg hvilka hittills, då icke innehållande någon Metall, ansetts vara af ingen nytta utan snarare skadande, såsom utgörande en äfven till betes ojenlig jordyta, likväl åga en yttre rikedom och under det senast förflutne året för den fattigaste delen af Länets innevänare lemnat en hittills okänd men ganska betydlig afkastning, i det att från Nyköpings Stad ensamt och deromkring liggande berg af fattigt folk blifvit plockad, circa 10,034 lisp. 15 skålp. bergmossa, hvilken till färg begagnas och på ett Engelskt Fartyg här i hamnen inlastad, och för hvilket beloppet till omkring 17,000 R:dr Banco, oberäknadt hvad ifrån Strengnås, Mariefred och Trosa blifvit till Stockholm samt från Oppunda Härad till Norrköping afsändt, och hvilken tillgång synes kunna blifva långvarig att påräkna genom Mossans årliga tillväxt och det större antal bergstrakter, som troligen ännu icke blifvit af någon besökte.

Handel i Länets med Landtmannavaror etc. Denna sker hufvudsakligast med spannemål, som afsättes dels på Stockholm och dels på Bergslagsorten, utom hvad som innom Länets transporteras från en ort till en annan. Derpå kommer afsättningen från Tegelbruken, hvilken icke är obetydlig.

Handeln med Landtmannavaror, hvartill man äfven kan räkna Ylle och Linne-Våfnader, har vunnit betydlig förkofran genom friheten med Spannemålshandel samt de årliga Marknaderne, 2 i Nyköping och Strengnås, 1 i Mariefred, Trosa, Eskilstuna och Thorsålla samt vid Åsens by.

4:0 Politisk Författning.

Kammarverk: man räknar 160 på Allmänningar uti Nybyggen, 1804 $\frac{5}{7}$ Kronan behållne Hemman, 398 $\frac{1}{10}$ mantal Säterie, 168 $\frac{1}{12}$ mantal Rå och Rör, 1236 $\frac{2}{3}$ Frälshemman, 48 $\frac{3}{8}$ m:t. Arrenderade Kungsgårdar, 43 $\frac{1}{12}$ Kronohemman, 302 Krono-lågenheter, 1 Försvarsvirket anslagit hemman, 1 Kru-

bruk, 192 $\frac{1}{2}$ mantal Boställen, 6 $\frac{1}{4}$ mantal till Låroverken och milda stiftelser anslagne hemman.

Hemmansklyfning verkställles, efter stadgad ordning, i mindre delar, dock ej lågre hädanefter än till $\frac{1}{8}$ mantal, hvilket ofelhart befordrar befolkningen.

Storskiftesförrättningarna hafva med märkelig bättnad för Landbruket förgått och endast börjat afstanna derföre, att någon ej storskiftad jord knapt mera finnes. — Enskiften äro deremot här i Länet mindre verkställbare; men der de för sig gått, har nyttan så i anseende till jordens hårdande som till Skogsbesparing i afseende på hågnad redan visat sig.

Åtskillige Strandägare hafva väl påstått att såvida Hjelmaren sänktes; och dammen vid Holms af Kongl. Maj:ts och Kroman inköpte Bruch vid Thorsålla, refs, skulle flera odlingar beredas, och redan odlade egor blifva mera gifvande, hvilka begge förmåner i afseende på till sjön Långhalsen gränsande egor jemväl skola motverkas af Wrena Qvarn och Täckhammars Qvarn med der nedanföre belägna Vattenverk.

Rigigheten häraf kan endast erfarenheten ådagalägga, och hos Strandegarne sjelfve ändras omdömet häri, efter hvarje års torra eller regniga egenskap. Och noga locala undersökningar, i förening med flere års observationer, torde sluteligen upplysa, att, om också öfversvämning på vid sjöstränderna liggande låglänta egor, förorsaka sen och besvärlig bärgning, detta vårvattnets öfversvämmande likväl eger en fertiliserande kraft och förorsakar en bördig gråsvåxt, då deremot vattnets sänkning skulle hafva samma effect som torra somrar, att oftast gifva missvåxt, så vida icke vattnet kunde så sänkas, att alla dessa sankta ångar blefvo förvandlade till odlingsbar hårdvall, då troligen i en framtid de skulle kunna gifva en högre afkastning, hvilket likväl hvad Hjelmaren beträffar medförer ett noga öfvervägande af den skada som skulle uppstå i fall vatnet så lågt sänktes, att segelfatten derigenom blefve överställbar.

Statsbidrag. Utom hvad som inflytit i Tabellen, der äfven Bränvins-Bevillingen blifvit upptagen, tryckes Landtmannen af följande onera: Krono bresfbåring, som med skäl kan anses för det svåraste bland alla, då Bresfbåringen utan någon viss ordning kan hända flere gånger om dagen måste verkställas,

alltid utan ersättning: vallgång för odjur: KronoFjerdingsmanstjenstens bestridande och inkvartering.

Krono Brevbåringen lika tryckande öfver hela Länet verkar betydliga hinder för Landtbruket genom de dagsverken, som för Brevvens fortskaffande derifrån tågas.

KronoFjerdingsmanstjenstens utöfvande, hvilket sker efter tour, lemnar nästan intet tillfälle åt egna angelägenheters skötande, hvilket drabbar så mycket hårdare som den obetydliga lönen gör, dels att ingen vill sig tjensten åtaga, hvaraf följden blifver att den måste af Krono och Skatte Allmogen bestridas, och dels att utkomsten måste sökas från andre förrättningar.

Inkvarteringar, hvilka drabba måst de till stora Landsvägen emellan Stockholm och Nyköping belägne Jönåkers, Rönö och Höllebo Hårader, mindre Oppunda och Willottinge samt Åkers och Daga Hårader, och minst Öster- och Vester-Rekarne samt Selebo Hårader, kunna ej på Landtbruket eller öfrige Naringar anses hafva något inflytande, hållt då landet njuter fred, Länet deraf föga besväras.

Häll- och Reserve samt Kungs- och Kronoskjutsen, ehuru upptagen i Tabellen, torde likväl i anseende till dess inflytande på Landtmannens västånd äfven här böra omtalas. Denna skjuts, egenteligen svår för Jönåkers, Rönö och Höllebo Hårader, såsom närmast gränsande till Landsvägen emellan Stockholm och Norrköping, lemnar väl en kontant inkomst åt den skjutsande, men betar honom likväl äfven under den brådaste andtid begagna dragare och det folk som dem på skjutsen åtföljer, hvarjemte Hemmanet kommer i saknad af den spillning, som i annat fall skulle kvarstanna efter det bästa fodret, hvilket den skjutsande måste vid skjutsfärderna medtaga samt den af Häll- och Reserveskjutsnings-skyldigheten kommande anledning att uppehålla sig vid Gästgivarvärdarna, genom sysselsättningen och tillfället till hvarjehanda utväfningar, i ganska hög grad påskyndar sedeförderfvet, utan undantag för hvilken ålder som hållst.

De i Tabellen uppförde onera och besvär hafva erhållits efter följande beräknings-methode: Då hvad som betalas för en vacant Rote utgör i det närmaste ett värde af 70 R:d. och Soldattorpets underhåll säkerligen kan för hvarje

år beräknas till 10 R:d., har denna summa 30 R:d. blifvit tagen till grund, och sedan derifrån afgått den förmån Roten kan anses hafva af begagnandet af Torpet under det Roten är vacant, med 20 R:d., uppkommer densamma af 60 R:d. som ansetts utgöra hvarje Rotes bidrag till indelta knektéhället. Skjutsen utgår till det allmännaste i Lånet 10 gånger om året, med tillhoppa 20 hästar per mantal, hvilket då som oftast skjutsning sker blott med en häst, kan antagas kosta i ett för allt 20 R:d., och om skjutslegan beräknas till hälften deremot, uppkommer hvad skjutsen blifvit ansedd förorsaka i ren förlust 10 R:d., hvilkets summa, den der för kronoskjutsen ökas, med 50 procent, äfven kan förökas till 25 procent för de Hemman i Hålebo, Rönö och Jönåkers Härader som skjutsa å måst befarna landsvägen. Våghållningen beräknad till 50 lass, år, à 12 sk., 12 R:d. 24 sk., Verke och Dagsverken 2 R:d. 24 sk., eller tillhoppa 15 R:d. på hvarje mantal. ClerecieStatens underhåll: *Pastorns* $1\frac{1}{2}$ T:å spannemål tertial, qvick- och småtionde samt tillfälliga inkomster 15 R:d.; *Capellanens* 2 fjerd. såd af hela och halfva mantal 1 R:d. 2 sk.; *Klockarens* och *KyrkoBetsjeningens* 7 kappar spannemål samt något hö och halm i värde af 3 R:d.; *Fattigförörjningen*; 4 lisp. mjöl, något kött eller flåsk, till värde af 2 R:d. *Diverse Onera*: Tingshus, Prestegårds, Kyrko, Socknestufvu och Trossbodsbyggnader, Skallgång, Jagttyg och Brofogdars underhåll m. m. 5 R:d.

Politie. Någon annan och mera allmän anstalt för sedlighetens bibehållande än det i Lånet inrättade Correctionshus, hvarom redan är nämndt, finns icke, utom de i Städerna varande Magistrater samt KronoBetsjeningen å Landet. På landet sker Barna-undervisningen enskildt på Föräldrarnes bekostnad, utom i Sundby, Åkers, Fogdö, Thoresunds, Aspö, Kernbo, och Ytter-Enhörna Socknar, hvilka hafva egentelige Sockneskolor inrättade.

Under tillsyn af Lånets HushållningsSällskap har här i Nyköping varit inrättadt ett Institut, som under en dertill antagen Föreständerska, på sätt förberordt är, haft för ändamål att utspida kunskapen om Linets förädlade medelst sjörötning, beredande till sinars spånad, spinning och väfning; hvilket ock haft märkelig framgång, så att nu sedan Elever från åtskilliga trakter af Lånet, efter å berörde Institut erhållen undervisning, derifrån utgått, särdeles vackra hemväfnader nära allmänt till icke ringa mängd tillverkas.

För Daga Hårad finnes en Hålsöwardsanstalt under särskilt derföre lönad Läkare antagen; och i Eskilstuna är ett enskildt Lazarett, som skötes af Stads-Läkaren derstädes, inrättadt.

På landet öfver hela Lånet försörjas de fattiga genom sammanskott, de mest usla i dertill inrättade såkallade Fattighus, så att aldrig en Sockens eller Stads fattiga behöfva falla annan ort till last.

Till Rofdjurens utödande äro flere anstalter vidtagne. Utom det i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts nådiga Stadga om Jagt och Djurfång den 13 April 1808, luder eller jagtplatser för Vargars fällande äro på 2 ställen i Lånet, årligen dock hittills med ringa framgång bevakade, och Lånets innevånare åtagit sig den afgift till en JagtCassa som 6 Art. af berörde nådiga stadga om-talar; finnas i flera Hårader af Lånet öfverenskommelser ingångne, i anledning hvaraf ett præmium af 10 R:dr Bico utdelas för hvarje utom Skall dödad Varg eller Lo; hvarförutan dels såkallade SommarSkall anställas, dels vissa Socknar inom sig sjelfva om Sommaren och då Vargungarne ännu äro små, uppsöka deras bon och dervid förstöra ungarna, och dels början med Varggårdars ankåg-gande nu är gjord, samt genom utlagde förgiftade luder, flere Vargar blifvit dödade; och om detta sätt till deras utrotande har genom Lånets Hushållnings-Sällskaps försorg en fullständig beskrifning blifvit tryckt och utdelad.

5:o Städer.

Nyköping, belägen vid en vik af Östersjön, med ägande Stapelfrihet; har fordom idkat betydlig äfven utrikes handel; men troligen och då icke inrikes sjöfart förminskats, utan blott den utrikes, torde man få tillskrifva detta att farvattnet ända ifrån Nyköpings Stad till Hafsbandet af en mils sträcka så uppgrundats, att så djupgående fartyg som till Utrikes sjöfart erfordras, icke mera skulle kunna lastade härifrån urgå. — Handelsföretagen stanna nu vid sådane som med ett blott utminuterande af hvad från närbelägne hamnar hemtades, äfvensom hvad från landsbygden och Skårgården införes, äro minsta äfventyr underkastade. — Deremot hafva Klådesfabrikerne, i betydlig mån stigande, för hvarje år tilltagit. Dessa fabriker äro 4, af hvilka de två blott hafva hvar sin Stol samt i det närmaste inskränka sig till bearbetande endast af den Ull som af andra personer till dem inlemnas. — De andre två Klådesfabrikerna drivas med tillhopa 17 stolar samt följande med handkraft i rörelse satta mekaniska inrättningar, nemligen 5 Skrubbel och Kard- samt 8 Spinnmaskiner och 20 ÖfverskärareSaxar, och deras årliga tillverkning har i senare tider uppgått till mellan 85,560 och 100,512 R:dr. — Utom desse äro i Staden 2 Tobaksfabriker, 1 Knappnåls, 1 Strump-, 1 Kard-fabrik, 1 Metallfabrik för tillverkning af ljusstakar och diverse andra arbeten, 1 Pappersbruk, 1 Skeppsvarf, 2 Klådesvalkar, 1 Såmskmakarestamp och 4 Fårgerier.

Nyköping

Fabrikerne, i anseende till värdet af tillverkningarne, den vinst de lemna och de många arbetare som dervid sysselsättas och hafva deras nödtrötta utkomst, verka visserligen fördelaktigt på rörelsen inom Staden, kunna ofelbart anses för stadens hufvudnäring, och i förening med handeln samt handtverkerierna förorsaka icke ringa tillförsel af landets Öfverskottsproducter, äfvensom af hvad Skårgårdsboerna hafva att aflåta, deraf upköp och sedermera försäljning åt såväl Stadens innevånare som på landet omkringboende ske, äfvensom åtskilligt dels sjö- och dels landvägen afföres till Stockholm.

Fabrikstillverkningarne, deraf förnämligast kläden afsättas på åtskillige, till och med de måst aflägsna orter i Riket.

Stadens jord, med undantag af den öppna jord, som finnes inom Stadens staquet, hvarå särdeles Trädgårdsväxter och Tobak frambringas, användes för lika såden som landets, med kanhända den skillnad att något mera Potatoes samt Lin och Hampa derå sås.

För Barn-undervisningen gifves här tillfälle vid i Staden varande Trivial-Schola, med 6 Lärare, af hvilka Rector utaf staden förses med boningsrum uti en dertill inköpt gård, äfvensom vid en för fattiga barn inrättad Lär oanstalt; hvarförutan början till en Schola-inrättning efter Bell-Lancasterska methoden blifvit företagen.

Sjukvården besörjes utaf en Läkare, som Staden antager och lönar, samt vanligen är läkare vid härvarande Lazarett; hvarförutan tillgång på flere i staden boende läkare finnes.

Fattigförsörjningen sker, efter af Kongl. Maj:tt i näder fastställt reglemente, medelst en bland Stadens innevånare vald Direction, hvilken månatligen utdelar almosorna, samt utom detta månatliga ved under den kallaste årstiden, och derjemte tillhandahåller fattighjonens spånad, hvarigenom dem beredes tillfälle till särskild förtjenst. Denna fattigförsörjningsanstalt kostar årligen omkring 1000 R:dr Banco, deraf 300 R:dr erhållas genom årliga sammanskott, och 700 R:dr utgör ränta på Inrättningens stående Capitaler. — I sammanhang med denna FattigDirection må nämnas, att hela Staden är indeld i 8 särskilda districter, hvarje försedt med en särskild Directeur, som har sig updraget taga kännedom om hvarje fattigs behof och arbetsförmåga samt att tillse det ingen saknar det understöd han bör erhålla, och att de som insjukna komma i åtnjutande af Läkarevård.

Trossa Denna Stads hufvudnäring består i Strömmingsfiske, som till betydlig höjd idkas å fem särskilda uti Hafvet belägna Skår, det Fiskesidkarne uppehålla sig ifrån Vårens början till sent på Hösten hvarje år och för hvilken rättighet en viss afgift erlägges till Skårens ågare. — Den insaltade Strömming-

gen afsättes vid Midsommarstiden i Städerna omkring Mälaren samt om Hösten i Nyköping och Norrköping allt med Fiskeriidkarnes egne båtar, med hvilka desse personers Spannemålsbehof till Staden hämtas i återfarten. — Stadens handel i en enda persons hand, består uti att förse Skårgården med Salt, Spannemål, Lin, Hampa, Victualier och något Specerier, och är i anseende till Stadens låge vid sjön för landtmännen såvida beqväm, att de kunna sjöledes hämta sina förnödenheter. — Tillförseln af landtmannavaror är deremot högst obetydlig.

Konstfliten hos Fiskeriidkarne medelst förfärdigande af all den redskap de behöfva, är betydlig. Och stadens jord användes endast till vanliga sådesslag.

Barna-undervisningen befrämjas medelst en i staden varande Pædagogie, der stadens Commiaister besörjer undervisningen; och Scholæhuset underhålles på stadens bekostnad.

Fattigförsörjningen sker genom sammanskott och de mest uslas intagande i fattighus, samt fattiga barns underhåll touras i husen, men klådnaden af FattigCassans tillgångar.

Mariefred. Handeln i Staden inskränkt till endast kramvaror, utgör ej hufvudnäringen, hvartill snarare handtverkerierna kunna hänföras. — En nyligen anlagd fabrik för beredande af Ättika, Såpa och Mineralsyror m. m. har väl ännu icke kunnat visa sin inflytelse; men med afseende å Sjöcommunicationen samt tillgången på ved och lödoämnen bör samma Fabrik liksom hvar och en annan Fabriksrörelse, hvilken ej fordrar vattenkraft, kunna påräkna enahanda framgång i Mariefred som på hvarje annat ställe, hålst dä tillförsel af landtmannaproducter vore gifven, så snart afsättningen blef befordrad.

Stadens jord användes till Såd, Potatoes, Lin och något jordfrukter.

För Barnaundervisningen är inrättad en Schola, hvars lärare, Comministern i Församlingen, åger särskild lön af Kronotionden sig i näder anslagen; och fattigförsörjningen sker medelst sammanskott.

Strengnäs. Staden räknar sin egentliga näring erhållas genom landtbruk och af de Studerande, som undervisas vid dervarande allmänna läroverk; hvaremot handeln, bestående endast i kramvaror, är i aftagande, och handtverkerierna, deraf Garfverier och Färgerier äro i måsta välstånd, åtminstone icke i tilltagande. Jordbruket användes således likasom på landsbygden.

I Staden finnes ett Gymnasium och en TrivialSchola. — Sjukvården besörjes af en Läkare, som staden sjelf antager och lönar; och fattigförsörjningen bestrides af en Comité, som förser de arbetslösa fattighjonerna med arbete, hvarigenom de något bidraga till deras underhåll, samt tilldelar de orklöse underhåll, utgörande omkring 400 R:dr årligen.

Eskilstuna. Den här på Statens bekostnad inträttade och underhållne Manufacturinträttning utgör Stadens hufvudnåring, och genom den mängd arbetare der sysselsättas förorsakar en ömrig tillförsel och framför någon annan ort af Lånet fördelaktig afsättning af omkring liggande ländsorts producter, i synnerhet då ej mera än 60 Geometriska tunnland jord till staden finnas, hvilket uppmuntrar landmannen att söka föröka sina afsättningsämnen och äfven gifver lif åt stadens öfriga nåringar, hvaraf handeln utom hvad försäljningen af Manufacturtillverkningarne angår, består egenteligen i kramvarors afyttrande åt stadens och ortens innevånare, dock idkas här äfven något spannemålshandel.

Manufacturrörelsen som särdeles gynnas af den genom staden från Hjelmaren löpande ström, och fortfar i tilltagande, är redan betungad deraf att Rudimaterierna samt hvad som behöfves, men landmannen ej producerar, måste landvägen fortskaffas dels från Thorshälla och dels från Sundbyholm belägen 1 mil ifrån staden.

I staden, hvarest finnes ett enskilt Lazarett, som jemväl betjenar orten deromkring och nu tillika genom öfverenskommelse med härvarande Lazarett-Direction utgör en särskild afdelning af LänsLazarettet till curerande af Veneriska smittan, en läkare på stadens bekostnad, sker Barnaundervisningen af privata lärare, och underhållas de fattiga genom sammanskott.

Thorshälla. Handeln här i staden, bestående för det mesta i Vicualiehandel, är likasom handtverkerierna ringa. Sjöfart på åtskilliga orter omkring Hjelmaren och Målaren idkas väl, men ej betydligt; hvaremot landtbruket af enahanda egenskap som på landet deromkring utgör stadens hufvudnåring.

Barna-undervisning och fattigförsörjning sker här likasom i Eskilstuna.

Nyköping i LandsCancelliet den 31 December 1823.

P. SKJÖLDEBRAND.

G. ENGSTRÖM.

Tabell för Städerne.

Städernes Namn.	Gus och Tomter.	Stats-Bidrag.																																																
		Staden tillhörig jord.					Utsäde af:						Medel-afkastning, sedan Utsädet är afdragit.						Underhållne kreatur.					Uppfattadt värde.			Beviljning.																							
		Gårder.	Ång.	Steter.	Ång.	Gemmantal.	Gårder.	Rott.	Gårder.	Ång.	Steter.	Ång.	Rott.	Gårder.	Ång.	Steter.	Ång.	Rott.	Gårder.	Ång.	Steter.	Ång.	Rott.	Gårder.	Ång.	Steter.	Ång.	Rott.	Gårder.	Ång.	Steter.	Ång.	Rott.	Gårder.	Ång.	Steter.	Ång.	Rott.	Gårder.	Ång.	Steter.	Ång.	Rott.							
Nyköping	547	458	74	182	694	8	8	97	68	10	37	3	200	72	582	340	50	222	18	1600	90	26	221	—	71	134	—	244,464	64,916	54,500	363,880	529	140	118	1429	3155	19	142	195	5,727	655	1006	300	150	1456	994	766	1160	2360	13,118
Trosa	142	118	142	373	633	5	5	30	5	2	3	—	—	30	180	30	12	18	—	—	16	6	29	—	90	73	—	7,100	19,691	2,000	28,791	14	39	4	235	35	3	32	30	392	214	102	20	15	137	50	16	168	300	1,277
Mariefred	78	110	340	2262	2712	4	8	40	30	8	4	4	50	72	240	210	32	28	28	400	18	10	51	5	26	31	—	30,817	35,655	44,000	110,472	62	70	88	383	82	5	39	40	769	131	163	50	45	258	156	39	234	280	1,867
Strengnäs	218	660	332	1606	2604	12	12	102	50	5	25	1	1500	60	432	250	15	100	3	6000	71	10	70	10	30	250	2	99,640	67,122	600	167,362	199	122	1	578	527	8	75	90	1,600	262	1664	337	520	2521	400	167	750	1000	6,700
Essilstuna	196	60	—	—	60	1	—	15	5	—	5	—	—	4	90	30	—	30	—	—	42	1	99	—	84	63	—	114,191	5,968	—	120,159	229	12	—	1575	1142	15	148	140	3,261	163	155	100	67	322	500	433	100	453	5,212
Thorsbjälla	102	405	122	25	612	12	20	100	15	—	5	—	30	200	700	105	—	70	50	240	47	30	143	11	230	86	—	47,565	54,122	—	101,753	95	108	—	235	628	4	33	60	1,161	222	200	40	30	270	60	140	1500	332	3,691
Summa	1289	1791	1082	4448	7321	50	53	390	173	25	79	8	1720	458	2224	965	109	468	99	2240	284	23	673	26	591	637	2	543,777	247,540	101,100	892,417	1128	491	211	4433	5569	54	469	555	12,910	1653	3290	847	827	4964	2160	1561	3912	4705	31,865

Nyköping i Lands-Cancelliet den 31 December 1822.

P. SKJÖLDEBRAND.

G. Engeström.

Tabell för Landet.

Table with multiple columns including: Hemman och Jordlägenheter, Grufvor, Bruf, Fabriker, med flera Lägenheter; Antal; Utsäde af; Medelaffasning, sedan utsädet är afdragit; Underhållne kreatur; Uppfattade djur; Statsbidrag; and various agricultural and industrial statistics.

Tryckning i Lands Cancelliet den 31 December 1822.

P. SKJÖLDEBRAND.

G. Engeström.